

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Четврто тромесечје 2018. године

Београд, март 2019. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне активе банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

д.с. – десна скала

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

П – полугодиште

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву	12
2. Цена задуживања становништва	13
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	14
Методолошке напомене	16

Резиме

Претходно ублажавање монетарне политике, ниска премија ризика земље и низак ниво каматних стопа у зони евра доприносе одржавању повољних услова финансирања приватног сектора, што је, уз раст економске активности и позитивне трендове на тржишту рада, утицало на то да се међугодишњи раст кредитне активности додатно убрза, на 9,9% у децембру, по искључењу ефекта промене девизног курса¹. Раст кредитне активности у последњем тромесечју 2018. био је вођен, пре свега, већим кредитирањем привреде, чији се међугодишњи раст убрзао и у децембру је износио 8,1%, док је раст кредита становништву износио 12,5%. Уколико се из обрачуна изузму ефекти отписа и продаје проблематичних кредита², раст кредитне активности у 2018. још је израженији – међугодишњи раст укупних кредита у децембру је износио 12,2%, од чега привреди 11,6%, а становништву 13,6%. Иако се кредитна активност убрзава, учешће кредита у бруто домаћем производу и даље је испод дугорочног тренда,³ тако да не представља ризик по финансијску стабилност.

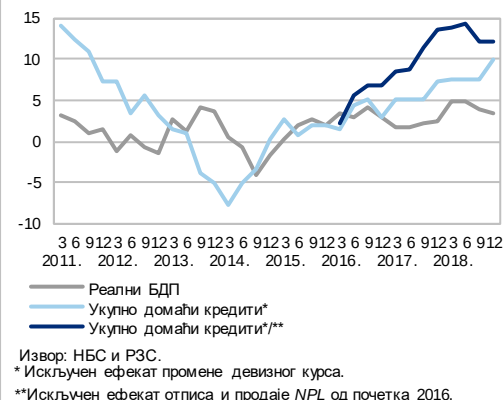
Раст кредита привреди био је широко распрострањен међу делатностима, а вођен је пре свега кредитирањем предузећа из области саобраћаја и комуникација, прерађивачке индустрије и пословања с некретностима. Износ новоодобрених кредита привреди повећан је у четвртном тромесечју за 35,5% у односу на претходно тромесечје, при чему је више од половине (51,2%) одобрено микропредузећима, малим и средњим предузећима, што је у складу са оценама банака изнетим у јануарској Анкети о кредитној активности да је расту тражње за кредитима, пре свега, доприносио овај сегмент привреде. Посматрано по наменама, 51,9% новоодобрених кредита чинили су кредити за обртна средства, док је учешће инвестиционих кредита достигло 28,6%. Нови инвестициони кредити бележе изражен раст и на нивоу године

¹ Обрачунато по курсу динара према евра, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с Међународним монетарним фондом), при чему је узета у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

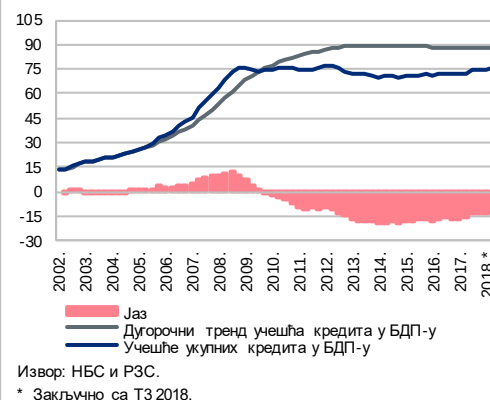
² Искључен ефекат отписа и продаје проблематичних кредита од почетка 2016. године. Закључно с децембром 2018, банке су отписале 182,3 млрд динара проблематичних кредита, а продале 88,8 млрд динара проблематичних кредита, које су се у том тренутку налазиле у њиховим билансима.

³ Рачунато у складу с методологијом за утврђивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала, закључно с подацима за треће тромесечје 2018.

Раст кредита додатно је убрзан крајем 2018.
(мг. стопе раста, у %)

Учешће укупних кредита у БДП-у и даље је испод дугорочног тренда
(у %)

(14,0%), што потврђује да су кредити банака били значајан извор финансирања растућих инвестиција и у 2018, док је реализација кредита за обртна средства била слична као у 2017.

Кредитирање становништва наставило је да расте у четвртном тромесечју и било је вођено, као и раније, готовинским и стамбеним кредитирањем. Ипак, реализација готовинских кредита је била нижа него у претходна два тромесечја, што је уз нешто веће отписе проблематичних кредита крајем године, утицало на то да раст укупних кредита становништву буде **нешто спорији у поређењу с претходним делом године.** Повећана реализација стамбених кредита подржана је опоравком тржишта рада и тржишта непокретности, тако да је раст стања стамбених кредита у 2018. премашао раст остварен у претходне две године заједно посматрано.

Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву (динаризиција пласмана) крајем децембра износило је 33,0%, што је за 0,2 процентна поена више него у септембру. Притом, динаризиција пласмана становништву достигла је нови максимум – 53,6%, док је динаризиција пласмана привреди у четвртом тромесечју повећана за 0,8 процентних поена и на крају године је износила 15,4%.

Стратегија за решавање питања проблематичних кредита, која је усвојена 2015, дала је одличне резултате, с обзиром на то да је

за скоро три и по године откако је усвојена износ проблематичних кредита смањен за близу 70%. Поред активности на решавању питања проблематичних кредита, раст кредитне активности доприноси даљем паду **учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима**, које је у односу на почетак примене Стратегије снижено за 16,7 процентних поена (од чега за 4,1 процентни поен у 2018) и у децембру је износило **5,7%**, што је нова најнижа вредност од када се овај показатељ квалитета aktive банака прати.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Висока реализација у Т4 утицала је на убрзање м.г. раста кредита привреди, који је у децембру, по искључењу ефекта девизног курса, износио 8,1%. Притом, раст је остварен у условима наставка активности банака на решавању питања *NPL*, чији су показатељи додатно побољшани. Ако се искључи ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016, м.г. раст кредита привреди у децембру је износио 11,6%.⁴

Кредити привреди у Т4, по искључењу ефекта промене девизног курса, порасли су за 58,7 млрд динара или за 5,4%. Притом, преко 60% раста односило се на кредитирање привредних друштава, а током Т4 повећано је и кредитирање јавних предузећа. Посматрано у номиналном изразу, кредити привреди су у Т4 повећани за 56,7 млрд динара, на 1.143,5 млрд динара у децембру, а њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у⁵ на 22,6%.

Посматрано по делатностима, раст стања кредита привреди у Т4 забележен је у готово свим делатностима, а вођен је, пре свега, кредитирањем предузећа из области саобраћаја и комуникација, прерађивачке индустрије и пословања с некретностима. Посматрано на нивоу године, раст у 2018. био је вођен растом кредитирања прерађивачке индустрије. Поред тога, у 2018. повећани су кредити и свим другим делатностима, што указује на то да је опоравак кредитирања привреде широко распрострањен. Посматрано по наменама, у 2018. подједнако је повећано задуживање по основу инвестиционих кредита и кредита за обртна средства. Притом, кредити за ликвидност и обртна средства и даље чине највећи део кредита привреди (48,8%), а за њима следе инвестициони кредити, чије је учешће, захваљујући значајном расту, у 2018. повећано за 1,2 п.п., на 32,7%.

Обим нових кредита привреди у Т4 (311,6 млрд динара) виши је за 35,5% него у Т3, односно за 27,7% него у истом периоду прошле године. Кредити за финансирање обртних средстава били су најзаступљенија категорија међу новим

Раст кредита у Т4 био је пре свега вођен већим кредитирањем привреде

(м.г. стопе раста по програмском курсу, у %)

У Т4 остварен је највиши тромесечни раст кредита привреди у последње две године

(прираст, у млрд RSD)

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини

(стања, у млрд RSD)

⁴ Од почетка 2016. године закључно с децембром 2018, банке су отписале 135,6 млрд динара *NPL* од привреде, а продале 86,7 млрд динара *NPL*, који су се у том тренутку налазили у њиховим билансима.

⁵ БДП остварен у последња четири тромесечја.

кредитима привреди и током Т4 (51,9%), при чему је сегменту тржишта које чине микропредузећа, мала и средња предузећа одобрено преко 50% ових кредита. Захваљујући двоструко већој реализацији него у Т3, учешће инвестиционих кредита у новим кредитима привреди у Т4 повећано је на 28,6%, при чему су ове кредите највише користила микропредузећа и мала предузећа. Посматрано на нивоу године, реализовано је 242,7 млрд динара инвестиционих кредита или за 14,0% више него 2017. године, што потврђује да су кредити, као и у претходне три године, били значајан извор финансирања инвестиција.

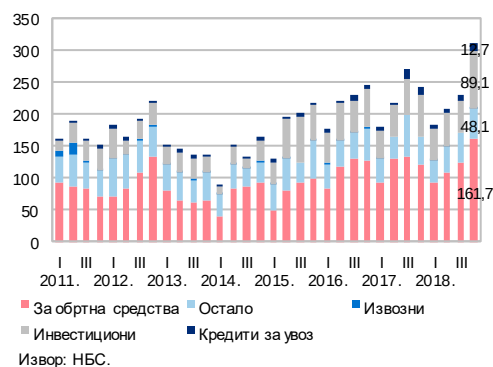
Током Т4, 19,6% новоодобрених кредита привреди било је у динарима, при чему је највећи степен динаризације кредита забележен код великих предузећа, а најнижи код микропредузећа. Веће ново кредитирање у динарима допринело је да динаризација пласмана привреди у Т4 буде повећана за 0,8 п.п., на 15,4% у децембру. С друге стране, учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је на 83,8%, а пласмана у доларима на 0,6%, док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,2%) било непромењено у односу на септембар.

Захваљујући успешном спровођењу Стратегије за решавање питања проблематичних кредита⁶, Одлуци о рачуноводственом отпису билансне активе банке, која је у примени од септембра 2017, као и расту кредитне активности, учешће *NPL* у укупним кредитима наставило је да се смањује. Учесће *NPL* у укупним кредитима привреди смањено је током Т4 за 0,6 п.п., на 5,1% у децембру, а код привредних друштава за 0,5 п.п., на 5,2%. На нивоу године, ова учешћа су у 2018. смањена за 5,3 п.п. и 5,6 п.п., респективно. Учесће *NPL* је код скоро свих делатности достигло нове историјске минимуме током П2, а најизраженије смањење у односу на почетак примене Стратегије бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине. Значајно смањење *NPL* привреде, које је било израженије од просека региона, истиче се и у новембарском извештају Европске инвестиционе банке о резултатима Анкете о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе за П2 2018, а очекује се да тренд смањења *NPL* буде настављен и у наредном периоду.

Смањењем *NPL* умањује се системски ризик, мада је са аспекта финансијске стабилности

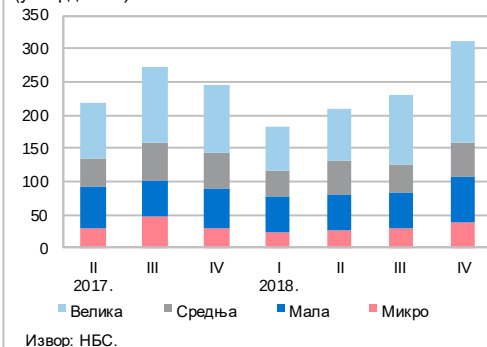
Нови инвестициони кредити бележе најизраженији раст у 2018.

(новодообрени кредити, у млрд RSD)

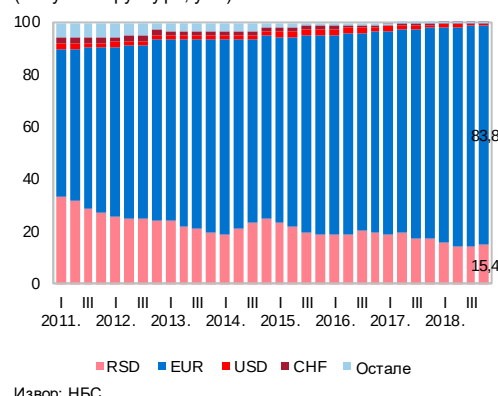
Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су скоро три петине нових кредита привреди у 2018.

(у млрд RSD)

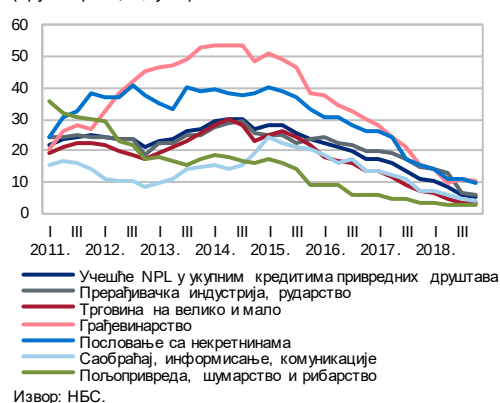
Динаризација потраживања од привреде повећана је током Т4

(валутна структура, у %)

Учесће *NPL* код свих делатности је на вишегодишњим минимумима

(бруто принцип, у %)

⁶ Активности предвиђене Акционим планом Народне банке Србије (http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/npl/akcioni_plan.pdf), које су усмерене на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и давање доприноса развоју тржишта *NPL*, у потпуности су спроведене, неке и пре рока, и њихова примена је била један од важних фактора снажног пада *NPL* током 2016, 2017. и 2018.

важно нагласити да ни када су били на вишем нивоу, *NPL* нису угрожавали стабилност финансијског сектора ако се има у виду чињеница да су били у потпуности покривени регулаторним резервама и рачуноводственим исправкама. Исправка вредности укупних кредита у односу на бруто *NPL* у децембру је износила 78,7%, а регулаторна резервисања за билансну изложеност и даље у потпуности покривају износ бруто *NPL* и то са 162,2% у децембру. Високу капитализованост домаћег банкарског сектора потврђује показатељ адекватности капитала, који је према последњим расположивим подацима крајем септембра износио 22,8%, што је знатно изнад минимално прописаног (8%), при чему се овај показатељ након увођења стандарда Базел III⁷ у домаћи регулаторни оквир нашао на вишем нивоу.

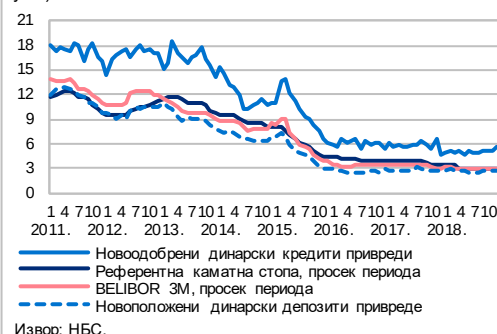
2. Цена задуживања привреде

Захваљујући паду каматних стопа у протеклом периоду, трошкови привреде по основу камата знатно су смањени, иако је коришћење кредита повећано, што је доприносило и расту профитабилности српске привреде. У односу на мај 2013, када је започето ублажавање монетарне политике Народне банке Србије, каматне стопе на динарске кредите привреди снижене су за 10,8 п.п., на 5,6% у децембру 2018, што потврђује да је пад био одређен мерама монетарне политике Народне банке Србије. Каматне стопе на евроиндексиране кредите привреди у децембру су у просеку износиле 2,75% и, у поређењу с мајем 2013, ниже су за 4,5 п.п. Томе су допринеле ниже каматне стопе на тржишту новца у зони евра, а у већој мери и нижа премија ризика земље него претходне године, пре свега захваљујући повољнијим домаћим макроекономским показатељима и изгледима за наредни период. Паду каматних стопа и на динарске и на евроиндексиране кредите допринела је и појачана конкуренција између банака на кредитном тржишту.

Цена динарског кредитирања привреде остала је повољна и током Т4, при чему је просечна пондерисана каматна стопа на динарске кредите током октобра и новембра била близу септембарског нивоа, да би у децембру порасла на 5,6%, услед раста каматних стопа на кредите за обртна средства и инвестиционе кредите. Посматрано по величини предузећа, кредити великим предузећима и микропредузећима одобравали су се по просечној стопи од 6,5%, док су каматне стопе на кредите малим и средњим

Каматне стопе на динарске кредите су се у Т4 кретале близу минимума*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

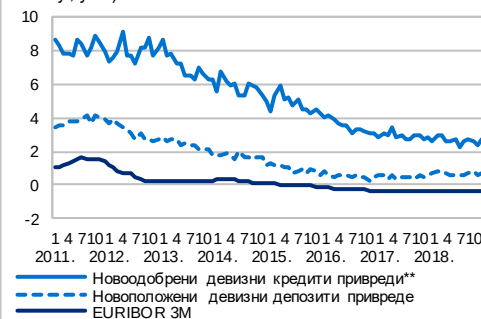

Извор: НБС.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

И цена девизних кредита привреди остала је повољна и у Т4*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

Каматне стопе на све врсте кредита привреди вишеструко су ниже него пре пет година

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.

* У еврима и евроиндексирани.

** Динарски.

⁷ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године, када је почела примена Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016 и 103/2018), којом је у домаћу регулативу уведен овај стандард.

предузећима ниже него у септембру, и у децембру су износиле 4,4% и 4,8%, респективно. **Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите незнатно је коригована навише у Т4 и у децембру је износила 2,75%.** Током Т4 повећана је цена задуживања микропредузећа и великих предузећа, на 4,2% и 2,3%, респективно. Истовремено, цена задуживања малих предузећа снижена је на 2,9%, док је каматна стопа на кредите средњим предузећима (2,4%) била непромењена у односу на септембар.

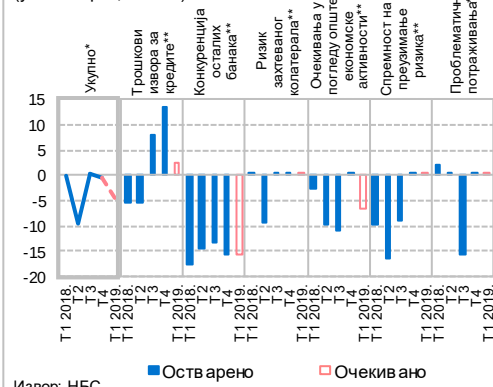
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати јануарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су кредитни стандарди по којима су одобравани кредити привреди у Т4, друго тромесечје заредом, остали непромењени. Према оцини банака, конкуренција међу банкама деловала је у смеру њиховог ублажавања, а трошкови извора за кредите у смеру њиховог поопштравања, док остали фактори нису имали утицај на кредитне стандарде. Банке очекују да ће се у Т1 2019, под дејством конкуренције и позитивних очекивања у погледу опште економске ситуације, благо ублажити стандарди за готово све врсте кредита привреди.

Према резултатима анкете, **током Т4 банке су наставиле да смањују цену кредита привреди, повећавају максималну рочност и износ кредита, а за девизне кредите додатно су смањиле и захтеве у погледу колатерала.** Притом, ублажавање услова односило се и на мала, и на средња, и на велика предузећа.

У складу са очекивањима, **тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и у Т4, уз оцмену да је расту тражње више доприносио сегмент малих и средњих предузећа.** Раст тражње био је, пре свега, вођен потребом за финансирањем обртних средстава и капиталних инвестиција, а у мањој мери и активностима повезаним са аквизицијама/припајањем предузећа. Требало би да исти фактори буду главни покретачи раста тражње и у Т1 2019.

Кредитни стандарди за привреду остали су друго тромесечје заредом непромењени, а у Т1 2019. очекује се ублажавање (у нето процентима)

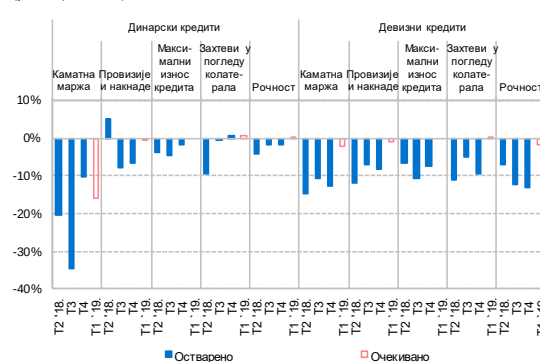

Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поопштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поопштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

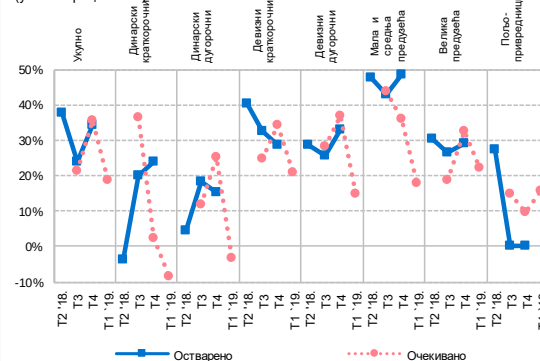
Услови одобравања кредита привреди били су повољнији током Т4 (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поопштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Раст тражње малих и средњих предузећа за кредитима у Т4 надмашио је очекивања (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

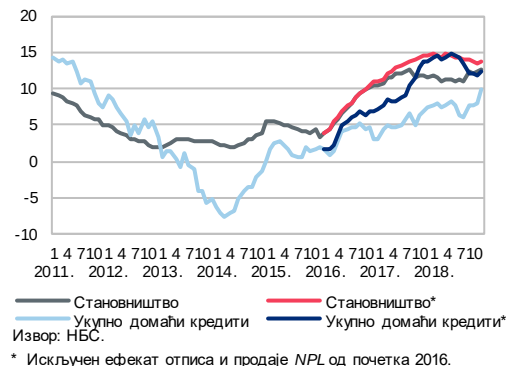
Мг. раст кредита становништву је, искључујући ефекат промене курса, у децембру износио 12,5%. Последње месеце 2018. обележио је нешто нижи раст кредита становништву него у Т3, због мање реализације готовинских кредита и виших отписа *NPL*. По искључењу ефекта отписа и продаје *NPL*, мг. раст кредита становништву благо успорава и у децембру је износио 13,6%.⁸ Стање кредита сектору становништва у децембру износило је 1.011,9 млрд динара, што чини око 46% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у⁹ у децембру износило 20,0% и више је за 0,1 п.п. него у септембру.

Кредити становништву су у Т4, без ефекта промене курса, повећани за 21,3 млрд динара, или за 2,2%. Највећи део кредита односио се на готовинске кредите (укључујући и кредите за рефинансирање) и стамбене кредите, који су у Т4 повећани за 12,0 млрд динара и 6,3 млрд динара, респективно, а расту је, као и раније, доприносило и инвестиционо кредитирање предузетника. Током Т4 благо је повећано и задуживање по кредитним картицама, док су прекорачења по текућим рачунима смањена. Посматрано на нивоу године, раст готовинских кредита у 2018. (63,7 млрд динара) био је нешто нижи него у 2017. (67,0 млрд динара). С друге стране, опоравак стамбеног кредитирања је убрзан, при чему је раст у 2018. (27,0 млрд динара) био већи него у претходне две године заједно посматрано, што доприноси опоравку тржишта некретнина.

У структури кредита становништву, посматрано по намени, најзаступљенији су готовински и стамбени кредити, чија су учешћа у децембру износила 40,5% и 37,9%, респективно. Од почетка године повећано је и учешће потрошачких кредита, и на те кредите се у децембру односило 2,5% кредита становништву, које највећим делом чине динарски кредити за куповину мобилних телефона и беле технике, као и девизно индексиран кредити за куповину аутомобила. Расту кредита становништву и убрзању раста БДП-а доприноси и веће кредитирање предузетника, одобравањем

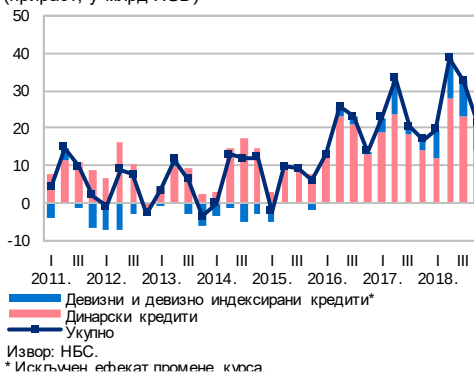
Међугодишњи раст кредита становништву благо је убрзан у Т4

(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

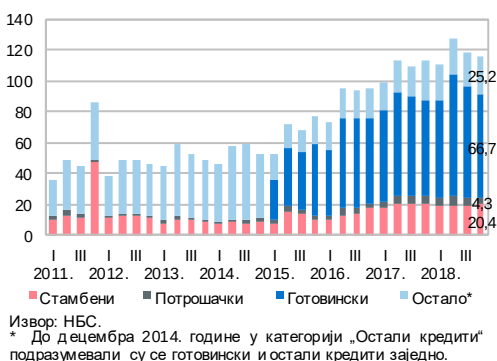
Раст кредита становништву и даље је вођен динарским кредитирањем

(прираст, у млрд RSD)

Највећи део новоодобрених кредита чинили су готовински и стамбени кредити

(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

⁸ Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016. године. Закључно с децембром 2018, банке су отписале 41,8 млрд динара *NPL* од становништва и продале 1,5 млрд динара потраживања од предузетника.

⁹ БДП остварен у последња четири тромесечја.

инвестиционих кредита и кредита за обртна средства, чија су учешћа у укупним кредитима становништву у децембру износила 6,4% и 3,7%, респективно.

Обим новоодобрених кредита становништву у Т4 (116,7 млрд динара) био је за 1,4% мањи него у Т3, али за 2,7% виши него у истом периоду претходне године. Становништво је и у Т4 највише користило готовинске кредите и кредите за рефинансирање, који су чинили око 60% новоодобрених кредита становништву, при чему је преко 99% тих кредита у динарима. Обим новоодобрених стамбених кредита (20,4 млрд динара) већи је за 4,7% него у Т3, а за 1,5% нижи него у истом периоду претходне године. Међутим, уколико искључимо рефинансиране кредите код исте банке, стамбени кредити су повећани за 6,7% у односу на исти период прошле године.

У 2018. 73,1% новоодобрених кредита становништву било је у домаћој валути, док је у 2017. то учешће у просеку износило 71%. Захваљујући томе, динаризация пласмана становништву достигла је у децембру нови максимум, 53,6%, што је за 1,8 п.п. више него крајем 2017. Истовремено, учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је на 40,3%, а пласмана у швајцарским францима на 6,1%.

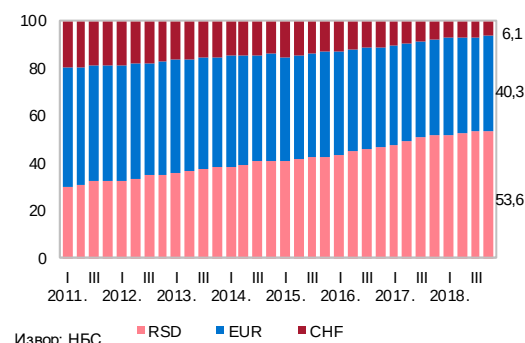
Учешће NPL у укупним кредитима становништву додатно је смањено у Т4, на најнижи ниво откад се овај показатељ прати, чему, уз раст кредитирања, доприноси и отпис NPL. Учешће NPL у кредитима становништву у децембру је износило 4,4%, што је за 0,4 п.п. ниже него у септембру, а за 1,3 п.п. него крајем 2017.¹⁰ Учешће NPL смањује се код свих врста кредита, при чему је у 2018. код готовинских кредита смањено за 0,5 п.п., на 3,8%, код стамбених кредита за 1,6 п.п., на 4,6%, а код потрошачких за 1,0 п.п., на 3,4%.

2. Цена задуживања становништва

Трошкови задуживања становништва у јуну 2018. су се спустили на нове минимуме и наставили да буду повољни и у каснијим месецима. Истовремено, смањују се и расходи грађана по основу отплате постојећих кредита, што се позитивно одражава на расположиви доходак становништва.

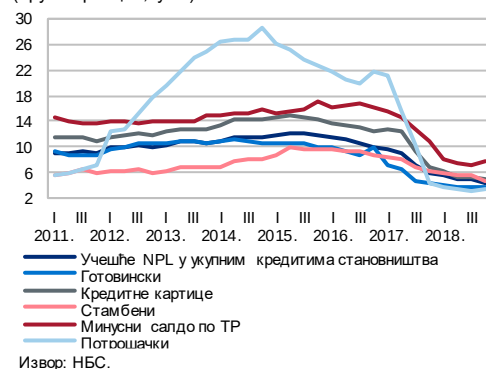
¹⁰ Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је у децембру износило 4,4% и у односу на септембар снижено је за 0,4 п.п., а за 1,5 п.п. у односу на крај 2017.

Динаризация пласмана становништву бележи нове највише вредности у Т4
(валутна структура, у %)

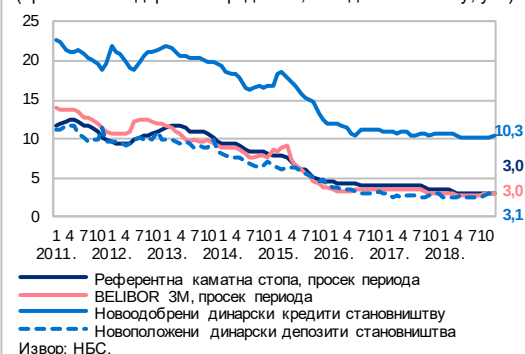
Извор: НБС.

Учешће NPL у укупним кредитима становништву је на минимуму
(бруто принцип, у %)

Извор: НБС.

У односу на 2013. камате на динарске кредите становништву су преполовљене*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

Након што се у октобру изједначила с јунским минимумом (10,1%), просечна пондерисана каматна стопа на динарске кредите становништву и у каснијим месецима се кретала близу тог нивоа – у децембру је износила 10,3%. У односу на мај 2013, када је започет циклус ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, она је преполовљена (пад од 10,3 п.п.). Благо повећање просечне стопе у Т4 (0,2 п.п.) било је одређено растом каматне стопе на готовинске (за 0,2 п.п., на 10,8% у децембру) и остале некатегорисане кредите (за 0,8 п.п., на 9,3%). С друге стране, снижене су каматне стопе на стамбене (за 1,1 п.п., на 4,6%) и потрошачке кредите (за 1,2 п.п., на 7,0%).

Просечна каматна стопа на кредите становништву у еврима и динарске евроиндексиране кредите снижена је у Т4 за 0,1 п.п., и у децембру је износила 3,9%, што је за 4,2 п.п. ниже него у мају 2013. Притом, каматна стопа на стамбене кредите остала је на минимуму (2,8%) и током Т4 стопа на готовинске кредите (3,4%) није промењена у односу на септембар, тако да је на пад просечне стопе утицало смањење стопа на потрошачке кредите (за 0,2 п.п., на 4,75%) и остале некатегорисане кредите (за 0,7 п.п., на 5,7%).

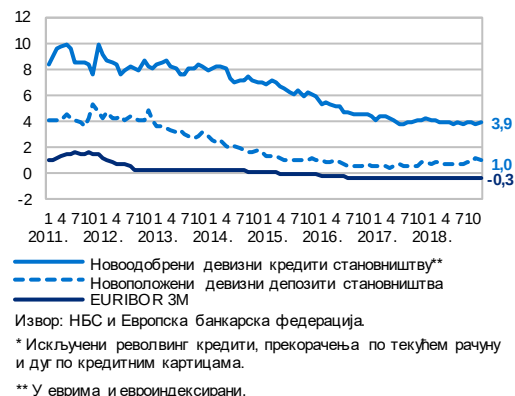
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати јануарске анкете о кредитној активности показују да су, према оцени банака, кредитни стандарди становништву током Т4 били ублажени, и то за динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, као и за девизне стамбене кредите. Конкуренција међу банкама, нижи трошкови извора за кредите и већа спремност на преузимање ризика главни су фактори који су допринели ублажавању кредитних стандарда. За Т1 2019. банке очекују поштртавање кредитних стандарда становништву, под утицајем „других фактора“, док ће конкуренција и трошкови извора за кредите наставити да делују у смеру ублажавања стандарда.

Банке су оцениле да су ценовни услови по којима су одобравани динарски кредити становништву ублажени током Т4, а смањени су и захтеви у погледу колатерала. Према оцени банака у Т1 2019, каматна маржа, провизије и накнаде, као и захтеви у погледу колатерала, биће смањени, али се очекује да ће се поштртити захтеви у погледу рочности кредита, и за динарске и за девизне кредите. То се може довести у везу с новим прописима Народне банке Србије из децембра 2018, када је усвојено више регулаторних мера које за циљ имају да допринесу

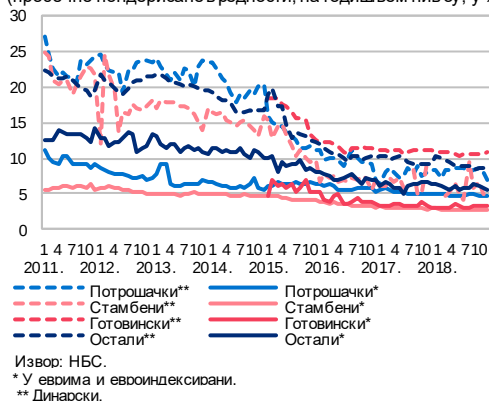
У односу на 2013. двоструко је нижа и цена девизног задуживања*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

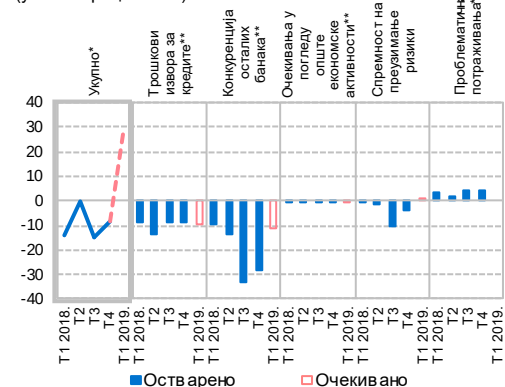
Каматне стопе на нове кредите становништву биле су близу минимума и у Т4

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

У Т1 2019. очекује се поштртавање кредитних стандарда за становништво под утицајем "других фактора"

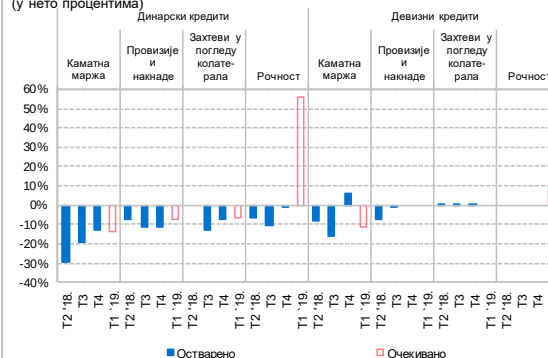
(у нето процентима)

спречавању настанка *NPL* у банкарском систему и предупредити негативне последице по финансијску стабилност и грађане. Ове мере су усмерене ка готовинским, потрошачким и осталим кредитима становништву (а не стамбеним кредитима и минусу по текућем рачуну) с роковима отплате од осам и више година.

У складу са очекивањима, тражња за кредитима наставила је да расте у Т4. Према оцени банака, порасла је тражња становништва за динарским готовинским и потрошачким кредитима, као и за девизним стамбеним кредитима. Тражња је била вођена потребом за рефинансирањем и куповином непокретности, коју је додатно подржала позитивна ситуација на тржишту некретнина, а мањи позитиван допринос дошао је и од набавке трајних потрошних добара. Већина ових фактора, према оцени банака, наставиће да делује у смеру раста тражње у Т1 2019, док се очекује да ће тражња за динарским готовинским и потрошачким кредитима бити смањена, под утицајем других фактора.

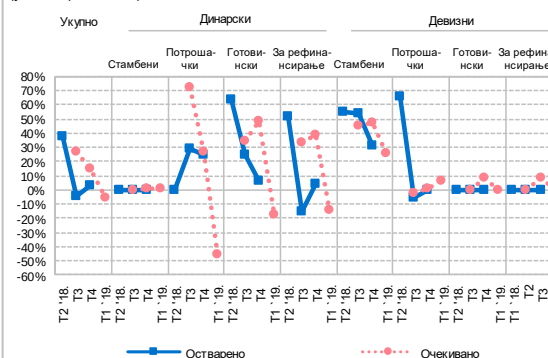
Пооштравање захтева у погледу рочности које се очекује у Т1 2019. доводи се у везу с регулативом Народне банке Србије
(у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на пооштравање услова, негативна на ублажавање услова.

У Т1 2019. банке очекују даљи раст тражње грађана за стамбеним и пад тражње за динарским готовинским кредитима
(у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према евр, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.